

ՆԻՓՈԼԱ ԿՈՒՈԼԻ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

«Ռուս Դպրութեանց Բարեկամներու Ընկերութենէն», Տրաքիոնում ըլլալով մասնակցել Նիքոլա Կոլոլի Տարեւարմանի Հանդէսին որ կատարուեցաւ Մոսկովա՝ Մայիս 6ին, Անհիպի տնօրէնը զրկեց Ֆրանսերէն լեզուով՝ հետեւեալ ուղերձը .

«Ռուս գրականութիւնը խորին ազդեցութիւն ունեցած է ուսական Հայաստանի գրագէտներուն և նոյն իսկ Թուրքիոյ Հայ նորակէպագիրներէն ոմանց վրայ : Անհանձն գիտութեան ոգին, մարդկային լայն եղբայրութեան մը բուն ծարաւը, բացարձակ արգարութեան բաղձանքը, կենքի ուղղակի գիտողութեան և պարզ ու հաւատարիմ արտայայտութեան ձգտումը, արուեստը առանց արուեստականութեան՝ որ կը յայտնուի իբր իրենցարեւր ու կենդանի ծագակալութեամբ մը մարդկային հոգեոյն, այս բոլոր յատկանիշները ռուս մեծ գրագէտներուն, խանդավառօրէն սիրուած են մասնականակից Հայ գրականութեան մէկ քանի լաւագոյն ներկայացուցիչներէն, և կազմած են էական տարրերէն մին որ, ցեղային խառնուածքի և ազգային գեղեցկագիտական աւանդութեանց հիմնական տարրին ու արեւմտեան եւրոպայի մեծ գրականութեանց ազդեցութեանը հետ, ձևացուցած են Հայոց նոր գրականութիւնը :

«Իմ հիշման հարկս մատուցանելով ռուս գրականութեան Հայոց ու հիմնադիր Նիքոլա Կոլոլի յիշատակին, ուրախ եմ ուրեմն որ կարող եմ այս առթիւ՝ յայտնել միևնոյն ատեն Հայ դպրութեանց երախտագիտութիւնը հանդէպ ռուս մտածման վարպետներուն».

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ՄԻԹԻՆԿԸ

Ապրիլ 25ի իրիկունը, Քաֆէ տիւ Կլօպի սրահին մէջ, Փարիզի Հայերը գումարեցին միթիքնի մը՝ Կլիկիոյ կոտորածներուն դէմ բողոքելու համար : Կը նախագահէր Տիգրան խան Քեւէկեան : Հայոց եւ եւրոպացուց խառն ըսողութիւնն մը ներկայ էր : Ռոսեցան ըսողութիւն բանախօսներ, — Շիրվանդադէ, Շահմուրատեան, Մ. Զանդմեան, Անթուան Պրիմօ, «Անահիտ» տնօրէնը, եւն. :

Որոշուեցաւ պատգամաւորութիւն մը ու զարկել օամանեան դեսպանին եւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարին : Որոշուեցաւ նաեւ զրկել երախտագիտութեան հեռագիր մը Միքիլինի անգլիական դեմ-հեռագրատան՝ իր ցոյց տուած դիւցազնական մարդասիրութեանը համար, եւ հետեւեալ հեռագիրը՝ Սեւանիկի «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» Քօմիթէին .

«Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» Քօմիթէին, Սեւանիկ. Փարիզի հայ գաղութը 1. Ձեզ կը ընտրուաւ ցամեմուն համար զոր կը թափէ՛ Ստոյմապետութիւնը պաշտպանելու եւ բռնապետական տեմիք կոծմանելու : 2. Ձեզ կը յայտնէ իր ցաւակցութիւնները ազատութեան մարտիտն օպանելու վաս սպանման համար : 3. Կը յայտնէ իր գայրոյթ Կլիկիոյ շարդեմուն հանդէպ եւ ձեմէ կը պահանջէ միջամեմէ՝ զինուորական մարմնի որ անմիջական ուղարկման համար՝ ուղեւ գի կոտորածները դադրին եւ յանցաւորները պատմին : 4. Կը մաղթ յաղթանակը՝ բոլոր ցեղերուն համար հաւատարմեան, արդարութեան եւ ազատութեան Բազմակալութեան մը, եւ միութիւնը բոլոր անկեղծ ազատակամներուն» :

Սեւանիկի «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» Քօմիթէին պատասխանեց հետեւեալ հեռագրով .

«Սաջամմ մը մարգարեական հետագիրը՝ չորս յոյւսումով . զգածուած եմ մեր ցաւակցութիւններէն . ընտրակալութիւն մը մարգարեմներուն համար . բնութեան ելը կ'իմանա. այժմ հանգաւորութիւն Ասամայի մէջ . կ'ապահովենք որ ամեն բան պիտի ընենք անկարգութեանց վաւարամը ջնջելու համար . չորսոյ յոյսածով մէջ յայտնուած իղծը մերն ալ է : »

Այս հեռագրին «քննութեան ելըը կ'իմանաք» խօսքը քեի մը երկդիմի է . կը թուի որ Սեւանիկի Քօմիթէն ալ կարծած է թէ Հայերն ալ պատասխանատուութեան բաժինն մը ունին Ատանայի շարդեմուն մէջ . «Ատանայի մէջ հանդարտութիւն» կը հռչակէ այդ հեռագիրը, եւ միևնոյն պահուն Ատանայի երկրորդ շարդը կը սկսէր :

Հ Ա Ն Գ Ա Ն Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ն

Փարիզի Հայերը՝ նախաձեռնութեամբ Տիգրան խան Քեւէկեանի՝ կազմեցին հանգանակիչ մասնախումբ մը, որ արդէն հաւաքած է Հայոցմէ 30,000 Ֆրանք . մէկ քանի Ֆրանսացիներ